

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi päästökauppalain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi päästökauppalain muuttamisesta (HE 128/2021 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Anna-Maija Sinnemaa, työ- ja elinkeinoministeriö
- lakimies Emilie Yliheljo, Energiavirasto
- toimitusjohtaja Harri Laurikka, Bioenergia ry
- asiantuntija Petteri Haveri, Energiateollisuus ry
- energia- ja päästökauppa-asiantuntija Heikki Vierimaa, Metsäteollisuus ry
- suojeluasiantuntija Liisa Toopakka, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Brysselin-toimiston johtaja Kimmo Järvinen, Teknologiateollisuus ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Suomen ilmastopaneeli

HALLITUKSEN ESITYS

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi päästökauppalakia. Esityksellä pantaisiin täytäntöön muutettu kasvihuonekaasujen tarkkailua ja raportointia koskeva komission täytäntöönpanoasetus, jonka myötä päästökaupassa kestävyyskriteerisääntely laajennettiin kattamaan biomassasta tuotetut kiinteät ja kaasumaiset polttoaineet uudelleenlaaditun uusiutuvaa energiaa koskevan direktiivin mukaisesti.

Ehdotetulla muutoksella toteutettaisiin lisäksi kansallisia uudistuksia päästökauppalakiin. Esityksessä ehdotetaan laajennettavan muutoksenhausta huolimatta noudatettavien Energiaviraston päätösten määrää sekä täsmennettävän mahdollisuutta periä takaisin virheellisin perustein jaettu- ja maksuttomia päästöoikeuksia.

Valiokunnan mietintö TaVM 26/2021 vp

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2022.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Ehdotuksen tavoitteet

Lähtökohtana lainsäädännön muutoksille ovat olleet päästökaupan ns. tarkkailuasetuksen muutos ja uusiutuvan energian RED II -direktiivi. Päästökauppalakia muutettaisiin yhdenmukaiseksi tarkkailuasetuksen edellyttämän kestävyyskriteerisäätelyn kanssa. Samalla säätelyyn toteutettaisiin kansallisiin muutostarpeisiin vastaavia täydennyksiä: lakiin lisättäisiin säännökset takaisinperinnästä ja vanhentumisajasta.

Talousvaliokunta pitää säätelyä perusteltuna ja puoltaa sen hyväksymistä seuraavin perusteluin ja teknisluonteisin muutoksin.

Keskeiset ehdotukset

Päästökauppalaikiin toteutettaisiin kasvihuonekaasujen tarkkailua ja raportointia koskevan komission täytäntöönpanoasetuksen, ns. tarkkailuasetuksen, edellyttämät muutokset. Komission tarkkailuasetuksen muutoksen myötä päästökaupan kestävyyskriteerisäätely laajennettiin kattamaan biomassasta tuotetut kiinteät ja kaasumaiset polttoaineet eli biomassapolttoaineet uusiutuvan energian RED II -direktiivin mukaisesti.

Tällä hetkellä päästökauppalaissa ei ole säädetty päästöoikeuksien takaisinperinnästä tai perinnän määräajasta ja vanhentumisajasta. Lakiin lisättäisiin näitä koskevat säännökset. Lisäksi uudistuksella lisättäisiin suoraan täytäntöön pantavien päätösten määrää. Uudistusten tavoitteena on sujuvoittaa päästökaupan kansallista toimeenpanoa.

Ehdotettua säätelyä on talousvaliokunnan saaman selvityksen perusteella pidetty keskeisiltä osin asianmukaisena. Toisaalta on tuotu esille, että ilmastopolitiikan kannalta ei ole ongelmattonta, että Suomessa on pantu täytäntöön ainoastaan RED II:n kestävyyskriteerisäätelyn vähimmäisarvot. Tältä osin on kuitenkin kyse ns. kestävyyslaista, johon nyt käsiteltävässä päästökauppalaissa 56 b §:ssä viitataan. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on toisaalta tuotu esille, että myös nyt esitetty takaisinperinnän määräaika, 10 vuotta, on varsin pitkä eikä päästöoikeutta tulisi rinnastaa valtion myöntämään tukeen, kuten energiatukeen, mm. päästöoikeuksien nopean hinnan nousun vuoksi. Talousvaliokunta yhtyy kuitenkin hallituksen esityksen arvioon siitä, että päästökauppajärjestelmän toimivuuden näkökulmasta kymmenen vuoden vanhentumisaikaa voidaan pitää perusteltuna. Talousvaliokunta korostaa, että perintää koskeva päätös on kuitenkin tehtävä viipymättä sen jälkeen, kun Energiaviraston tietoon on tullut 51 b §:ssä tarkoitettu seikka.

Talousvaliokunta kiinnittää lisäksi huomiota ehdotuksen valiokuntakäsittelyn yhteydessä esiin tuotuun lakiehdotuksen 56 b §:ää koskevaan teknisluonteiseen muutostarpeeseen ja esittää sen korjaamista jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetyllä tavalla.

Valiokunnan mietintö TaVM 26/2021 vp

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

56 b §. Biomassapolttaineiden kestävyys. Talousvaliokunta esittää pykälässä olevan ilmaisun ”laitoksessaan käytettyjen” muuttamista muotoon ”laitoksessaan polttoon käytettyjen”. Tämä vastaa hallituksen esityksen säännöskohtaisten perustelujen muotoilua ja tarkoitusta.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 128/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

päästökauppalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan päästökauppalain (311/2011) 51 b ja 56 a § sekä 75 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 51 b § ja 75 §:n 3 momentti laissa 291/2019 sekä 56 a § laissa 396/2013, sekä
lisätään lakiin uusi 51 c ja 56 b § seuraavasti:

51 b §

Päästöoikeuksien luovuttaminen takaisin ja takaisinperintä

Toiminnanharjoittajan, jonka rekisterissä olevalle tilille on kirjattu päästöoikeuksia enemmän kuin sille komission ilmaisjakosäädöksen, komission ilmaisjakoasetuksen tai komission ilmaisjaon mukautussäädöksen mukaan kuuluu, tulee luovuttaa viipymättä takaisin liikaa jaettua päästöoikeusmäärää vastaava määrä päästöoikeuksia Energiaviraston kanssa tehdyn luovuttamista koskevan sopimuksen perusteella. Liikaa jaettu päästöoikeusmäärä voidaan myös kuitata toiminnanharjoittajalle maksutta jaettavasta päästöoikeusmäärästä edellyttäen, että kuittaus on komission rekisteriasetuksen mukaan sallittua ja toiminnanharjoittaja on tehnyt kuittauksesta sopimuksen Energiaviraston kanssa. Energiaviraston on päätöksellään määrättävä liikaa jaetut päästöoikeudet takaisinperittäväksi, jos toiminnanharjoittaja ei ole tehnyt sopimusta päästöoikeuksien luovuttamisesta takaisin tai kuittaamisesta.

Valiokunnan mietintö TaVM 26/2021 vp

51 c §

Takaisinperinnän määräaika sekä vanhentumisaika

Energiaviraston on tehtävä päästöoikeuksien takaisinperintää koskeva päätös viipymättä sen jälkeen, kun sen tietoon on tullut, että toiminnanharjoittajalle on jaettu liikaa päästöoikeuksia eikä toiminnanharjoittaja ole tehnyt sopimusta päästöoikeuksien luovuttamisesta takaisin tai kuittamisesta.

Päästöoikeuksien takaisinperintään ei saa enää ryhtyä, kun kymmenen vuotta on kulunut päästöoikeuksien kirjaamisesta.

Päästöoikeuksien takaisinperinnässä noudatettavasta menettelystä ja määräajoista voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

56 a §

Bionesteiden kestävyys

Jos toiminnanharjoittaja ilmoittaa päästöselvityksessä laitoksessaan polttoon käytettyjen bionesteiden päästökertoimeksi nollan, bionesteiden on täytettävä biopolttoaineista, bionesteistä ja biomassapolttoaineista annetussa laissa (393/2013) säädetyt kestävyyskriteerit ja toiminnanharjoittajan on osoitettava tämä mainitun lain mukaisesti. Bionesteellä tarkoitetaan mainitussa laissa tarkoitettua bionestettä.

56 b §

Biomassapolttoaineiden kestävyys

Jos toiminnanharjoittaja ilmoittaa päästöselvityksessä laitoksessaan **polttoon** käytettyjen biomassapolttoaineiden päästökertoimeksi nollan, biomassapolttoaineiden on täytettävä biopolttoaineista, bionesteistä ja biomassapolttoaineista annetussa laissa säädetyt kestävyyskriteerit ja toiminnanharjoittajan on osoitettava tämä mainitun lain mukaisesti. Biomassapolttoaineella tarkoitetaan mainitussa laissa tarkoitettua biomassapolttoainetta.

75 §

Muutoksenhaku päästökauppaviranomaisen päätökseen

Päästökauppaviranomaisen 8 a, 11, 12, 14, 50, 61, 62 ja 71 §:n ja komission päästöjen tarkkailuasetuksen 69 artiklan nojalla antamaa päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää. Päästökauppaviranomaisen 60 §:n tai komission tarkkailuasetuksen 70 artiklan nojalla antamaa päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, silloin kun päästömäärää korjataan päätöksessä alaspäin, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Valiokunnan mietintö TaVM 26/2021 vp

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2022.

Helsingissä 19.10.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Sanni Grahn-Laasonen kok
varapuheenjohtaja Hanna Kosonen kesk
jäsen Atte Harjanne vihr
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Eeva Kalli kesk
jäsen Sakari Puisto ps
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Janne Sankelo kok
jäsen Joakim Strand r
jäsen Veikko Vallin ps
jäsen Tuula Väättäinen sd
jäsen Johannes Yrttiaho vas

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen